

گزارش برنامه معرفی و نقد کتاب

"نکاح و انحلال آن در فضای سایبری"

دانشگاه امام صادق
پرورش علم و ایمان

دفتر نشر متون علمی حوزه
معاونت پژوهشی و فناوری برگزار می نماید:

معرفی و نقد کتاب

نکاح و انحلال آن در فضای سایبری

تألیف:
دکتر مریم السادات محقق داماد
زهره جلالی

ناقدان
آیت الله جواد حبیبی تبار
مدیر گروه فقه و حقوق قضایی جامعه المصطفی

دکتر سید ابوالقاسم نقیبی
دانشیار گروه فقه و حقوق خصوصی دانشگاه شهید مطهری

چهارشنبه: ۲۹-۲-۱۴۰۰
ساعت: ۱۴-۱۶
پیوند ورود:

<https://www.skyroom.online/ch/isuw99/webinar>

فهرست مطالب

.....	مقدمه
.....	معرفی کتاب
.....	گزارش علمی برنامه
.....	گزارش عملکرد اجرایی
.....	ارزیابی برنامه
.....	پیوست ها

مقدمه

دفتر نشر متون علمی حوزه معاونت پژوهشی و فناوری به منظور معرفی آثار منتشره، ترغیب مخاطبان، تبیین اهمیت و معرفی کاربردهای اصلی کتاب‌های چاپ شده و کشف نقاط قوت و ضعف آن‌ها اقدام به برگزاری سلسله برنامه‌های «معرفی و نقد کتاب» نموده است. برنامه «معرفی و نقد کتاب " نکاح و انحلال آن در فضای سایبری "» دهمین برنامه از این مجموعه برنامه‌هاست. این کتاب توسط دکتر مریم السادات محقق داماد و خانم زهرا جلالی به رشته تحریر درآمده و منتشر شده است.

ناقدان این برنامه جناب آقای آیت الله جواد حبیبی تبار مدیر گروه فقه و حقوق قضایی جامعه المصطفی و جناب آقای دکتر سید ابوالقاسم نقیبی دانشیار گروه فقه و حقوق خصوصی دانشگاه شهید مطهری بودند. این برنامه در روز چهارشنبه ۲۹ اردیبهشت ۱۴۰۰ به مدت ۲ ساعت، ساعت: ۱۴ تا ۱۶ با حضور اساتید محترم و دانش آموختگان و دانشجویان از دانشگاه‌های مختلف به صورت مجازی در فضای اسکای روم برگزار شد.

معرفی کتاب

کتاب «نکاح و انحلال آن در فضای سایبری» تألیف خانم زهرا جلالی در حقیقت برگرفته از پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد ایشان به راهنمایی دکتر مریم السادات محقق داماد بوده است که به همت انتشارات دانشگاه امام صادق (ع) و پردیس خواهران در سال ۱۳۹۹ به چاپ رسیده است.

توضیح فصول کتاب:

کتاب حاضر در سه بخش و هشت فصل سامان یافته است. در بخش اول در دو فصل، کلیات انعقاد نکاح و انحلال آن در فضای سایبری از سوی نگارندگان مورد بررسی قرار می‌گیرد که شامل مفاهیم کلیدی، پیشینه عقود الکترونیکی، عقد نکاح و طلاق سایبری و در نهایت شیوه‌های انعقاد نکاح و انحلال آن در فضای سایبری می‌شود. این شیوه‌ها شامل انعقاد عقد از طریق وبسایت‌های همسریابی، ویدئو کنفرانس، مکاتبه و مبادله الکترونیکی داده‌هاست. مؤلفان در بخش دوم صحت یا عدم صحت نکاح و طلاق سایبری را مورد توجه قرار می‌دهند که شامل چهار فصل است. فصل اول به بررسی ادله مشروعیت نکاح سایبری می‌پردازد. در فصل دوم ابراز اراده در انعقاد نکاح و انحلال آن از منظر فقها و حقوق دانان مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. موانع مشروعیت عقد نکاح و انحلال آن مبحث فصل سوم بخش دوم است که به دو دسته عام و خاص تقسیم بندی می‌شود. نگارندگان در فصل چهارم به تبیین آرای موافق و مخالف نکاح سایبری از منظر فقهای معاصر امامیه و فقهای معاصر اهل سنت همت می‌گذارند. مؤلفان در بخش پایانی کتاب حاضر، ضمن بررسی مزایا و معایب این دسته از اعمال حقوقی، به اثبات نکاح و طلاق سایبری از طریق ادله الکترونیکی اثبات دعوا، امضای دیجیتال و ثبت الکترونیکی نکاح و طلاق سایبری می‌پردازند که شامل بحث از آثار اجتماعی نکاح و طلاق سایبری، مطابقت نظریه فقه پویا با این دسته از اعمال حقوقی، عدم امنیت در عقد نکاح و طلاق سایبری و راه‌های ایمن سازی آن و نادرستی تشابه نکاح سایبری با ازدواج سفید است.

خلاصه کتاب:

از جمله عقود الکترونیکی که روز به روز به مشتاقان آن افزوده می‌شود، انعقاد پیمان ازدواج در این فضا است. کتاب «عقد نکاح و انحلال آن در فضای سایبری» پژوهشی کاربردی در حوزه پاسخ گویی دین مبین اسلام پیرامون یکی از مسائل مستحدثه اجتماعی عصر حاضر یعنی نکاح اینترنتی از منظر فقه و حقوق اسلامی به قلم مریم السادات محقق داماد عضو هیئت علمی پردیس خواهران دانشگاه امام صادق (علیه السلام) و زهرا جلالی است که از سوی انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه السلام) منتشر شده است.

امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در جدیدترین مرحله خود شبکه اینترنت را به جهان عرضه نموده است. پیدایش و رواج اینترنت و فناوری اطلاعات در دهه های پایانی قرن بیستم باعث ایجاد فضای مجازی گردیده که از آن به عنوان «فضای سایبر» یاد می‌شود.

فضای سایبر، فضایی مجازی است که هزاران سایت یا پایگاه اطلاعاتی را به یکدیگر مرتبط ساخته است به گونه ای که انجام بسیاری از امور از قبیل داندود، ارسال پیام، مطالعه و آگاهی از انواع اخبار، اطلاعات و... در این فضا صورت می‌گیرد. در جهان امروز این امر پذیرفته شده که انجام پاره‌ای اعمال حقوقی از قبیل بیع، اجاره، هبه و... می‌تواند از طریق اینترنت انجام شود که از آن به عقود الکترونیکی یاد می‌شود.

بحث عقود الکترونیکی از مباحث جدیدی است که در چند سال اخیر پژوهش‌هایی راجع به آن صورت گرفته است. از جمله عقود الکترونیکی که به علت گسترش روز افزون ارتباطات در فضای مجازی روز به روز به مشتاقان آن افزوده می‌شود، انعقاد پیمان ازدواج در این فضا یا همان ازدواج اینترنتی است. در عصر امروز آمار قابل توجهی از گرایش جوانان به انعقاد پیمان ازدواج از این طریق و همچنین انحلال آن در دسترس است. البته این مهم در صورتی امکان پذیر است که شرایط و تشریفات عقد نکاح و انحلال آن در فضای سایبری به درستی انجام شود.

نکاح سایبری یا نکاح اینترنتی، نکاحی است که بر طبق آن زوج و زوجه اراده خویش را برای انعقاد نکاح از طریق اینترنت اعلام می‌کنند، اعم از اینکه مذاکرات پیش از عقد و توافقات مقدماتی از طریق اینترنت صورت گرفته باشد یا خیر. همچنین اجرای صیغه طلاق از جانب زوج با استفاده از ابزارهای الکترونیکی را نیز طلاق سایبری می‌نامند.

اعلام اراده در فضای سایبری می‌تواند از طریق سایت‌های همسریابی، سرویس‌های اینترنتی صوتی - تصویری (ویدئو کنفرانس)، سرویس‌های اینترنتی نوشتاری و مبادله الکترونیکی داده‌ها باشد.

علی‌رغم این که تمام منابع فقهی به بحث نکاح و طلاق و شرایط آن پرداخته است و منابع حقوقی به ویژه منابع تجارت الکترونیک نیز عقود الکترونیکی را مورد بررسی قرار داده است اما عقد نکاح و طلاق سایبری با توجه به شرایط ویژه آن، بایستی به عنوان یکی از عقود الکترونیکی به طور مستقل مورد تحقیق و پژوهش قرار گیرد که متأسفانه تاکنون به شیوه تطبیقی از منظر فقه اسلامی و مباحث حقوقی حوزه عقود الکترونیکی مورد توجه پژوهشگران قرار نگرفته است.

از این رو انعقاد نکاح و انحلال آن در فضای سایبری از جمله مسائل و مباحثی است که ضرورت دارد ابعاد مختلف از منظر فقه و حقوق اسلامی در میان سایر عقود الکترونیکی مورد پژوهش قرار گیرد.

گزارش علمی برنامه

معرفی و نقد کتاب نکاح و انحلال آن در فضای سایبری با حضور دکتر مریم السادات محقق داماد، عضو هیات علمی پردیس خواهران و مولف اثر و همچنین زهرا جلالی از دانش‌آموختگان پردیس و مولف اثر و نیز با حضور آیت الله جواد حبیبی تبار، مدیر گروه فقه و حقوق قضائی جامعه المصطفی و ناقد اثر و همچنین دکتر سید ابوالقاسم نقیبی، دانشیار گروه فقه و حقوق خصوصی دانشگاه شهید مطهری و ناقد اثر در فضای اسکای روم برگزار شد.

دکتر محقق داماد ضمن اشاره به اینکه در این اثر نحوه انعقاد عقد نکاح یا انحلال آن، از دریچه مباحث روز و سایبری مورد بررسی و تأمل قرار گرفته است؛ به بررسی دیدگاه‌های فقها، قوانین، آیات و روایات پرداخت.

وی در این راستا طبق بررسی آیات و روایات به بررسی دلایل نامعتبر لزوم وجود لفظ در عقد نکاح مبادرت کرد.

دکتر محقق داماد ضمن تاکید به نوآوری این اثر علمی و نبود منابع کافی در این زمینه به اشکال سایبری شامل وب سایت، ویدئو کنفرانس، ایمیل، چت، مبادله الکترونیکی داده ها اشاره نمود و به ذکر آراء مراجع درباره انعقاد عقد و انحلال آن پرداخت.

وی در ادامه ضمن تبیین نکاح و انحلال سایبری با توجه به تحلیل آیات و روایات و قوانین موجود به مزایا و معایب نکاح و طلاق سایبری اشاره کرد و مزایای آن را در بخش هایی چون آثار اجتماعی نکاح و طلاق در فضای سایبری و مطابقت نظریه فقه پویا با نکاح و طلاق سایبری و معایب آن را در مواردی چون عدم امنیت در عقد نکاح و طلاق و سایبری و راه حل های آن بررسی و تحلیل نمود.

وی در پایان تصریح نمود: با گسترش همسرگزینی اینترنتی، عدم پذیرش صحت انعقاد نکاح و انحلال آن در فضای سایبری منجر به بطلان این گونه عقود و شیوع روابط نامشروع به علت ناگزیری مردم از انجام این نحوه ارتباط می شود. در ادامه آیت الله جواد حبیبی تبار از ناقدان این اثر علمی ضمن اشاره به نو بودن موضوع به تقسیم حقوق خانواده در سه بخش تشکیل، مدیریت و انحلال مبادرت نمود و با توجه به تقسیم بندی مذکور به تحلیل و بررسی موضوع مزبور پرداخت.

وی در ادامه به انواع قراردادهای و عقود و قوانین خاص آن ها اشاره کرد و عقد نکاح را شامل قراردادهایی دانست که با احتیاط به مراتب بیشتری با آن برخورد می شود.

در پایان دکتر سید ابوالقاسم نقیبی این اثر علمی را در دو بخش شکلی و ماهوی مورد بررسی قرار داد. در بخش شکلی به مواردی چون نگارش روان و گویای کتاب، استفاده از منابع متنوع از نظر کمی و کیفی اشاره کرد و اشکالاتی را در زمینه پاراگراف بندی و ارائه نتیجه لازم در پایان کتاب مطرح نمود و سپس به تحلیل ماهوی اثر پرداخت. در پایان دکتر محقق داماد به همراه زهرا جلالی ضمن پاسخ به سوالات حضار، به توضیح موارد مطروحه از سوی ناقدین اقدام نمودند.

گزارش عملکرد اجرایی

اقدامات انجام شده قبل از برنامه

- برنامه ریزی در خصوص زمان برگزاری نشست و هماهنگی با نویسنده و ناقدان محترم
- تهیه پوستر مناسب برنامه
- تهیه گواهی ارائه نقد در برنامه
- استخراج رزومه نویسنده و ناقدان و تلخیص آن برای ارائه حین برنامه
- تهیه پاور مناسب برنامه
- اطلاع رسانی عمومی و اعلام زمان و لینک ورود به برنامه
- هماهنگی با معاونت اداری جهت درج پوستر در صفحه اول سایت و سیدا
- هماهنگی جهت تهیه خبر از برنامه
- پیگیری دریافت پاور خلاصه کتاب از نویسنده
- پیگیری مجدد هماهنگی زمان برنامه با ناقدان
- تهیه دعوتنامه و ارسال آن از طریق کارتابل و ایمیل و ...

- انجام هماهنگی های لازم برای آماده سازی فضای اسکای روم
- هماهنگی با معاونت پژوهشی به منظور ضبط صدا
- ارائه گزارش مالی حق الزحمه ناقدان

- اقدامات به عمل آمده پس از برگزاری برنامه
- تهیه و تنظیم گزارش فعالیت های برنامه

🚩 ارزیابی برنامه

تعداد حاضرین و شرکت کنندگان اعم از اساتید، دانش آموختگان و دانشجویان در این برنامه (۴۰ نفر)، نشانه استقبال گسترده و توجه وافر جامعه علمی به این گونه مباحث و برنامه هاست. و با توجه به این استقبال و اشتیاق این بزرگواران به ادامه بحث ها و تحقیقات در این زمینه، استنباط می گردد اهداف این برنامه محقق شده است. در این برنامه علاوه بر رونمایی از کتاب حاضر، در کنار معرفی کتاب و دانش افزایی، نقدهای مثبت و منفی مفیدی جهت تکمیل مباحث این کتاب، ارائه شد و نقاط قوت و ضعف این کتاب بازگو گردید. روند ادامه این تحقیق و مسیر تحقیق های بعد ترسیم گشت و شرکت کنندگان به مطالعه این کتاب و تحقیق بیشتر در این زمینه ترغیب شدند.

اجرای چنین برنامه هایی در شرایط بحرانی بیماری کرونا و دورکاری مطمئناً خالی از مشکلات و موانع قبل و حین اجرای برنامه نیست البته با توجه به کسب تجارب وسیع در برگزاری برنامه های متعدد در چنین شرایطی، موانع و مشکلات هموارتر گردیده و فرایند برگزاری برنامه ها سهل تر شده است.

خداوند را شاکریم که به مساعدت معاونت محترم پژوهشی و تلاش و پشتیبانی های مدیر کل محترم و همت مدیر دفتر نشر متون علمی این برنامه بسیار عالی برگزار گردید.

پیوست‌ها رزومه علمی و اجرایی ناقدان

دکتر سید ابوالقاسم نقیعی دانشیار گروه فقه و حقوق خصوصی دانشگاه شهید مطهری

- عضو هیأت علمی گروه فقه و حقوق دانشگاه شهیدمطهری از سال ۱۳۷۰ تاکنون
- معاون پژوهشی مدرسه عالی شهیدمطهری از ۱۳۷۶ تا ۱۳۹۱
- رئیس کتابخانه و مرکز اسناد مدرسه عالی شهیدمطهری از ۱۳۷۶ تا ۱۳۹۱
- عضو شورای سیاست‌گذاری دبیرستان‌های علوم و معارف اسلامی شهیدمطهری
- مدیر انتشارات مدرسه عالی شهیدمطهری
- معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهیدمطهری از سال ۱۳۹۱
- از مؤسسان مدرسه علمیه مشکوه
- از مؤسسان مدرسه علمیه حضرت خدیجه
- از مؤسسان موسسه فرهنگی و آموزشی ثامن‌الائمه(ع)
- سرپرست دانشگاه شهیدمطهری از شهریورماه ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۳۹۶
- مدیرمسئول فصلنامه‌ی رهنمون
- سردبیر مجله فقه و حقوق خصوصی.
- عضو هیئت تحریریه فصلنامه علمی- پژوهشی دیدگاه‌های حقوق قضایی (دانشگاه علوم قضایی)
- عضو هیئت تحریریه فصلنامه علمی- پژوهشی دانش حقوق مدنی (دانشگاه پیام نور)
- عضو هیئت تحریریه فصلنامه علمی- پژوهشی فقه مدنی (دانشگاه علوم اسلامی رضوی)
- عضو هیأت تحریریه فصلنامه علمی- پژوهشی روش‌شناسی مطالعات دینی (دانشگاه پیام نور)
- عضو هیأت تحریریه مجله نامه الهیات دانشگاه آزاد تهران- شمال
- عضو هیأت تحریریه مجله پژوهش‌های حقوق اسلامی، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات
- عضو هیئت تحریریه فصلنامه علمی سراج (دانشگاه علامه طباطبائی)
- عضو هیئت تحریریه مجله علمی و پژوهشی فقه و حقوق اسلامی دانشکده الهیات دانشگاه تهران

آیت الله جواد حبیبی تبار مدیر گروه فقه و حقوق قضایی جامعه المصطفی

- تدریس در مراکز متعدد علمی، دانشگاهی و حوزوی
- برگزاری کارگاه‌ها و انجام طرح‌های پژوهشی متعدد
- راهنمایی، مشاوره و داوری پایان‌نامه‌های متعدد در مقاطع مختلف دانشگاه
- دارای بیش از ۲۵ مقاله علمی چاپ شده در مجلات داخلی و خارجی
- دارای عضویت در شوراها و کمیته‌ها و ... مختلف
- دارای ۸ کتاب تالیفی ۱۱ کتاب مخطوط
- سخنرانی در بیش از ۵۴ نشست علمی و همایش
- نظارت و ارزیابی پروژه‌های متعدد علمی مختلف، کتاب و مقاله
- کسب عنوان‌ها و افتخارات علمی متعدد

پیوست‌ها عکس‌هایی از فضای مجازی برنامه

The screenshot shows a Zoom webinar titled «نشست علمی معاونت پژوهش و فناوری» (Scientific Session of the Research and Technology Office) featuring Ayatollah Javad Habiby Tabar. The main video window displays the Ayatollah. The left sidebar shows a book cover for 'نکاح و انحلال آن در فضای سایبری' (Marriage and Divorce in Cyber Space) by Ayatollah Javad Habiby Tabar. The right sidebar shows a list of participants and a chat window with text in Persian.

skyroom.online/ch/isuw99/webinar

دانشگاه امام صادق(ع) ... https://sepehr.inb.ir

26:20 پردیس خواهران دانشگاه امام صادق(ع) « نشست علمی معاونت پژوهش و فناوری

پاورکتاب-03

Marriage and its Dissolution in cyberspace

نکاح وانحلال آن در فضای سایبری

مکتب مرتضی‌الاسان محقق داماد

زهره جلالی

کاربران (33)

محبوبی

مهریزی مطلبی

نشست علمی معاونت پژوهش و فناوری
باسلام و عرض خیر مقدم خدمت شرکت کنندگان در دهمین برنامه معرفی و نقد

نشست علمی معاونت پژوهش و فناوری
باسلام و عرض خیر مقدم خدمت شرکت کنندگان در دهمین برنامه معرفی و نقد

پیام خود را وارد کنید

اسکای روم

مقالات ویراسته

اسکای روم - ن

گوگل - واتساپ

Sound Recorder

Address

FA

2:14 PM 19-May-21

4:55 پردیس خواهران دانشگاه امام صادق(ع) « نشست علمی معاونت پژوهش و فناوری

سلام خدمت همه بزرگواران

قاسمی

صادق زاده

سلام بر اساتید محترم و حاضران

سلام علیکم استاد بزرگوار، ممنون که به یاد ما هستید و در چنین نشست هایی دعوتمون می کنید.

فاطمه کیادریندسری

سلام و عرض ادب خدمت همگی بزرگواران

پیام خود را وارد کنید

44:54 پردیس خواهران دانشگاه امام صادق(ع) « نشست علمی معاونت پژوهش و فناوری

پاورکتاب-03

اهم دلیل در خروج نکاح معاطاتی از نکاح سایبری:

- ۱- تراضی صرف بدون هیچ ایجاب و قبول است.
- ۲- نکاح سایبری دقیقاً ایجاب و قبول در آن است.
- ۳- در بعضی موارد لفظی است و در بعضی موارد کتبی است.
- ۴- طرفین به صورت همزمان ایجاب و قبول را با داده پیام رد و بدل می کنند.

اسکای روم

2:33 PM 19-May-21